

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد شیراز

تعیین پیش بینی تعارضات زناشویی براساس طرحواره های ناسازگار اولیه در زنان متأهل مراجعه کننده به مراکز مشاوره اصفهان

خدیجه صالحی مورکانی^۱

کارشناسی ارشد روانشناسی، گروه روانشناسی بالینی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران
پست الکترونیک: salehikhadijeh600@gmail.com

سید علی آل یاسین^۲

نویسنده مسئول: گروه روانشناسی بالینی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران
پست الکترونیک: aleyasin_psychology@yahoo.com

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر، تعیین پیش بینی تعارضات زناشویی براساس طرحواره های ناسازگار اولیه در زنان متأهل مراجعه کننده به مراکز مشاوره اصفهان بود. نمونه آماری شامل ۱۵۰ نفر از زنان متأهل مراجعه کننده به مراکز مشاوره اصفهان بوده است که به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای مرحله ای انتخاب، و در پژوهش شرکت داده شدند. ابزار پژوهش عبارتند از: پرسشنامه تعارضات زناشویی و پرسشنامه طرحواره های ناسازگار اولیه یانگ. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین طرحواره های ناسازگار اولیه با تعارضات زناشویی همبستگی مثبتی وجود ندارد با این حال بین خرده مقیاس های محرومیت هیجانی و بی اعتمادی با تعارضات زناشویی همبستگی مستقیم و معنادار وجود دارد. نتیجه گیری: براساس یافته های این پژوهش می توان نتیجه گرفت که دو طرحواره ی محرومیت هیجانی و بی اعتمادی در حوزه ی کلی طرحواره ی طرد، شکل می گیرند و این حوزه خود می تواند از عوامل زیربنایی تشکیل دهنده ی رضایت تعارضات زناشویی باشد و می توان با مداخله در متغیرهای این حوزه، سطح تعارضات زناشویی را کاهش داد.

واژگان کلیدی: تعارضات زناشویی، طرحواره های ناسازگار اولیه، زنان متأهل

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بروجرد

مقدمه:

نهاد خانواده در کنار نهادهای دین، اقتصاد، سیاست و آموزش و پرورش، یکی از پنج نهاد بنیادین اجتماعی است که بسیاری از نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی انسان ها در چهارچوب آن برآورده می شود(نوابی و محمدی آریا، ۱۳۹۴). درگیری و تعارض، برخوردی ناسالم و آلوده، زمینه را برای تزلزل خانواده و برهم ریختن آرمان آن را فراهم می سازد و کانون پر مهر و عطوفت خانواده را به جهنمی سوزان تبدیل می کند چرا که اساس تشکیل خانواده مبتنی بر انس و تفاهم و رسیدن به سکون و آرامش و دست یابی به محبت و مودت است(حسن زاده، ۱۳۹۰). بسیاری از افراد با این باور بزرگ شده اند که باید در تمامی لحظات زندگی خوب و خوش باشند و هرگز نباید با همسر یا با دیگران دچار تعارض و اختلاف شوند. طبیعی است که این دسته از افراد با چنین باوری سعی می کنند رنجش های خود را پنهان سازند و آن ها را ابراز نکنند، چنین چیزی در درازمدت به تنش و ناراحتی های بیشتری می انجامد و سبب می شود زوج ها بیشتر از هم فاصله بگیرند(قهاری و بوالهبری، ۱۳۸۶). از این رو می توان تعارض زناشویی را حاصل اختلاف نظر زوجین در زمینه اهداف شخصی، انگیزه ها و یا الویت ها دانست(پهلوان و همکاران، ۱۳۹۴). تعارض واقعیت زندگی است. اگر تعارض حل نشود، به رشد خود ادامه می دهد. ادامه ی تعارض و کشمکش به بحران می انجامد. عقیده بر این است که تعارض دارای ماهیت سلسله مراتبی است، و مانند بسیاری از رویدادهای ناگوار زندگی یکدفعه و ناگهانی بروز نمی کند (شیری، ۱۳۸۷). تعارضات شدید زوجین با پیامدهایی از قبیل والد گری ضعیف، افزایش دیدگاه منفی فرزندان نسبت به ازدواج و افزایش احتمال خشونت والدین نسبت به دختران در ارتباط است. یافته های پژوهشی که در ایران انجام شد نشان دادند که تعارض زناشویی می تواند موجب دلبستگی ناامن کودک به والدین گردد(پهلوان و همکاران، ۱۳۹۴). رایج ترین مشکلی که اغلب زوجین بیان می کنند ناتوانی در برقراری ارتباط سالم با شریک زندگی است. بیش از ۹۰ درصد زوجین آشفته این مشکل را به عنوان مسأله ی اصلی، در رابطه ی فی مابین خود مطرح می کنند. محققان معتقدند که وجود نقص در برقراری ارتباط به آشفته گی رابطه منجر می شود. به هر حال، مشکل کلی اکثر روابط آشفته کنترل غیر مؤثر تعارض است. خیلی از زوجین آشفته همیشه بحث های مشابه یا یکسانی درباره ی یک موضوع معین دارند، بدون اینکه مشکل را حل کنند(بابازاده، ۱۳۹۲). ازدواج تنها برقراری رابطه ای جسمانی و عاطفی و بهانه ای برای زندگی زیر یک سقف نیست بلکه آزمونی جدی و همه جانبه برای همسران است. ازدواج به خودی خود عامل فشار روانی است که تحمل آن برای فردی با تعادل نسبی شخصیتی آسان نیست چه برسد به کسی که آشفته گی های روان شناختی نیز دارد و بخواید ازدواج کند(محمد پور، عاطف وحید و لواسانی، ۱۳۸۸). با توجه به نظریه شناختی، فهم عوامل خطرزای روانی نباید نادیده گرفته شود، مانند پردازش افکار و اطلاعات که می تواند سبب ساز آن باشد. برخی از مشکلات ارتباطی که افراد تجربه می کنند تحت تأثیر تصور آن ها از خود و دیگران قرار دارد، که این فرایند شناختی طرحواره نام دارد. طرحواره واژه ای تعبیری است و بر ارزیابی داده های دریافتی از جهان بیرون و چگونگی پرداختن به آن ها اثر می گذارد(خراسانی و شعبانی، ۱۳۹۶). طرحواره ها بر شیوه ی فکر، احساس و رفتار افراد تأثیر می گذارند و پس از ازدواج عامل صمیمیت زناشویی تا حدودی براساس طرحواره ها تعیین می شود. همچنین، برانگیختن طرحواره ها، باعث ایجاد جذابیت جنسی در روابط عاشقانه می شود و گاهی مشکلات ارتباطی زوجین بیشتر از آن که به روابط فعلی آن ها با همسرانشان مربوط شود در واقع بخشی از سبک زندگی آن هاست(آزاد بخت و وکیلی، ۱۳۹۲). طرحواره های ناسازگار اولیه، عمیق ترین سطح شناخت هستند و موضوعات ثابت و دراز مدتی اند که در دوران کودکی به وجود می آیند، به زندگی بزرگسالی راه می یابند و تا حد زیادی ناکارآمدند. این طرحواره ها، اطلاعات مربوط به رابطه بین فرد و محیط را تحریف و افکار خودکار منفی را فعال می کنند و در نهایت نگرش ها و پردازش شناختی نابهنجار را در پی دارند(Yang, 1996). (Rush (2017 طی پژوهشی نشان داد که افزایش سطح طرحواره های ناسازگار اولیه پیش بینی کننده کاهش سطح رضایت زناشویی هستند و نیز این طرحواره ها با ارزش های فردی همسر همبستگی منفی دارند. زمانی که طرحواره ها فعال می شوند تبدیل به اتاق فرمان افکار خودآیند منفی می گردند و به گونه ای منفی موجب سوگیری در اطلاعات می شوند، در نتیجه اختلال هایی که در مرحله های اولیه زندگی روی می دهد، بر پردازش اطلاعات در دوره های بعدی زندگی از جمله ازدواج اثر می گذارد و فرد را در مقابل تهدید به ترک شدن و تهدید های آسیب زنده به بقای زیستی فرد، آسیب پذیر می سازد(صلواتی، بیکه یزدان دوست، ۱۳۸۹). از آن جایی که طرحواره ها هسته خودپنداره افراد را شکل می دهند اگر دارای محتوای ناسازگار باشند افراد را نسبت به گستره ای از کاستی ها و مشکلات آسیب پذیر می کنند. پژوهش های انجام شده در این زمینه نشان می دهند که طرحواره های ناسازگار اولیه در شکل گیری و گسترش بسیاری از مشکلات روان شناختی همچون اختلالات شخصیت، افسردگی مزمن و اختلال های اضطرابی نقش دارند(Yang, 2003). نتایج پژوهش(Thimm(2010 نشان داد که، تجارب نامطلوب در دوران کودکی مانع حل و فصل وظایف رشدی مهم روان شناختی می شود. طرحواره های ناسازگار نخستین بر

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
شiraz

پایه سطوح عمیق شناختی عمل می کنند که به طور معمول خارج از حیطه هشیاری قرار داشته، باعث می شوند فرد به طور روان شناختی نسبت به ایجاد و رشد اختلال های روان رنجوری، روابط میان فردی مخرب، اعتیاد و اختلال های روان تنی آسیب پذیر شود. زمانی که این طرحواره ها فعال می شوند افراد براساس آن ها با روش های مقابله ای ناکارآمدی مانند اجتناب از موقعیت، از مشکل دوری می کنند (نوفرستی، اناری، ۱۳۹۲). از این رو با توجه به اهمیت مطالب فوق، پژوهش حاضر با هدف تعیین پیش بینی تعارضات زناشویی براساس طرحواره های ناسازگار اولیه انجام شد. و برا این اساس فرضیه ی پژوهش به این صورت بررسی شد که تعارضات زناشویی زنان براساس طرحواره های ناسازگار اولیه قابل پیش بینی است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی پیش بین بود، و جامعه آماری آن شامل کلیه زنان متأهل مراجعه کننده به مراکز مشاوره اصفهان در سال ۱۳۹۶-۱۳۹۵ بود. حجم نمونه این پژوهش نیز ۱۵۰ نفر در نظر گرفته شد و در نهایت آزمودنی ها به شیوه نمونه گیری تصادفی خوشه ای مرحله ای انتخاب شدند. به این صورت که از بین تمام مراکز مشاوره اصفهان ۴۰ مرکز به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه ها توزیع شد. و از آن جایی که نوع پژوهش همبستگی و پیش بین بود از مقیاس همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره خطی استفاده به عمل آمد.

ابزار پژوهش

۱- پرسشنامه تعارضات زناشویی

یک ابزار خودگزارش دهی و شامل ۵۴ پرسش است که به وسیله ثنائی، براتی و بوستانی پور ساخته شده و در اصل برای شناسایی ماهیت و میزان تعارض در روابط زناشویی به کار گرفته می شود. این پرسشنامه از ۸ خرده مقیاس تشکیل شده است. به گزارش ثنائی این پرسشنامه از اعتبار و روایی قابل قبولی برخوردار است (Sanai, 2009). عرب علیدوستی و همکاران (۱۳۹۴) در هنجاریابی دوباره، آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۶ و برای ۸ خرده مقیاس آن از این قرار است: کاهش همکاری، ۰/۸۱؛ کاهش رابطه جنسی، ۰/۶۱؛ افزایش واکنش های هیجانی، ۰/۷۰؛ افزایش جلب حمایت فرزند، ۰/۳۳؛ افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، ۰/۸۶؛ کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، ۰/۸۹؛ جدا کردن امور مالی از یکدیگر، ۰/۷۱؛ و کاهش ارتباط موثر، ۰/۶۹. در این پژوهش نیز ضریب اعتبار ۰/۸۹۲ به دست آمد.

۲- پرسشنامه طرحواره یانگ-فرم کوتاه (YSQ-SF)

پرسشنامه طرحواره یانگ برپایه مشاهدات تجربه شده توسط متخصصان بالینی ساخته شده است. این پرسشنامه خودگزارشی و دارای ۲۰۵ ماده است و برای اندازه گیری پانزده طرح واره غیر انطباقی اولیه طراحی شده است. اما فرم کوتاه تر این پرسشنامه به دلیل داشتن ویژگی های نسخه اصلی و از سوی دیگر سهولت اجرا بیشتر مورد استقبال قرار گرفته است. فرم کوتاه این مقیاس شامل ۷۵ ماده است که در طیف لیکرت ۶ درجه ای (از کاملاً غلط تا کاملاً درست) پاسخ داده می شود. نمره بالا در یک خرده مقیاس معین، احتمال بیشتر وجود یک طرحواره غیر انطباقی را برای آن فرد نشان می دهد. والر، میلر و هانیان (۲۰۰۱) همسانی درونی مقیاس را ۰/۹۶ گزارش دادند. بعلاوه همسانی درونی برای تمامی خرده مقیاس ها بالاتر از ۰/۸۰ بود. بیگی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی ضریب آلفای کرونباخ برای فرم کوتاه را ۰/۹۷ گزارش کردند صدوقی و وفایی (۱۳۸۷) همسانی درونی خرده مقیاس ها بین ۰/۶۲ تا ۰/۹۰ و نمره کل مقیاس را ۰/۹۴ گزارش کرده اند. در این پژوهش ضریب اعتبار ۰/۹۹۵ به دست آمد.

یافته ها

به منظور تعیین پیش بینی تعارضات زناشویی براساس طرحواره های ناسازگار اولیه از آزمون تحلیل رگرسیون چند متغیری و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. در این پژوهش متغیرهای جمعیت شناختی شامل: وضعیت شغلی، تحصیلات، سن و مدت ازدواج آزمودنی ها نیز بررسی شدند. نتایج به دست آمده نشان داد که بیشترین درصد آزمودنی ها (۶۰٪)، خانه دار بوده اند. در مورد تحصیلات بیشتر آزمودنی ها دارای تحصیلات در سطح دیپلم (۴۶٪)، و درصد پایینی از آزمودنی ها (۴٪)، دارای تحصیلات ابتدایی بودند. همچنین در صد بالایی از آزمودنی ها (۴۸٪)، در رده ی

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بروجرد

سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار داشتند. و پایین درصد (۰/۸)، مربوط به رده ی سنی ۴۰ تا ۵۰ بوده است. و در آخر در خصوص مدت ازدواج درصد بالایی از آزمودنی ها (۳۱/۳)، مدت ازدواجشان زیر ۵ سال بوده است. و پایین ترین درصد آزمودنی (۰/۷)، ۲۵ سال از مدت ازدواجشان گذشته بود.

جدول (۱) میانگین ، انحراف استاندارد مولفه های تعارضهای زناشویی

شاخص	تعداد	میانگین	انحراف معیار
کاهش همکاری	۱۵۰	۱/۸۰	۰/۶۷
کاهش رابطه جنسی	۱۵۰	۲/۳۵	۰/۸۰
افزایش جلب حمایت فرزند	۱۵۰	۱/۹۰	۱/۳۷
افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود	۱۵۰	۱/۹۹	۰/۷۳
کاهش رابطه فردی با خویشاوندان همسر و دوستان	۱۵۰	۱/۹۵	۰/۷۲
جدا کردن امور مالی از یکدیگر	۱۵۰	۲/۱۸	۰/۶۴
کاهش ارتباط موثر	۱۵۰	۲/۷۹	۰/۷۳

جدول (۱) میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه های تعارضات زناشویی را نشان می دهد. بر اساس یافته های جدول بیشترین میانگین مربوط به مولفه کاهش ارتباط مؤثر و کمترین میانگین مربوط به کاهش همکاری بوده است.

جدول (۲) میانگین ، انحراف استاندارد متغیرهای تحقیق

شاخص	تعداد	میانگین معیار	انحراف
تعارضات زناشویی	۱۵۰	۱۲۴/۲۴	۲۸/۶
طرحواره محرومیت هیجانی	۱۵۰	۱۳/۹۱	۷/۵۶
طرحواره رها شدگی	۱۵۰	۱۴/۹۲	۶/۹۷
طرحواره بی اعتمادی	۱۵۰	۱۳/۵۰	۶/۳۶
طرحواره انزوای اجتماعی	۱۵۰	۱۱/۷۹	۶/۷۴
طرحواره نقص/شرم	۱۵۰	۹/۴۵	۶/۲۰
طرحواره شکست	۱۵۰	۱۰/۸۸	۶/۴
طرحواره وابستگی	۱۵۰	۹/۶۲	۶/۱۹
طرحواره آسیب پذیری در برابر ضرر و بیماری	۱۵۰	۱۲/۶۶	۶/۶۲
طرحواره گرفتار/خودتحول نیافته	۱۵۰	۱۱/۱۹	۶/۵۵
طرحواره اطاعت	۱۵۰	۱۲/۹۲	۵/۹۲
طرحواره ایثار	۱۵۰	۱۸/۶۲	۶/۷۴
طرحواره بازداری هیجانی	۱۵۰	۱۲/۰۶	۶/۰۹
طرحواره معیارهای سرسختانه	۱۵۰	۱۷/۷۲	۶/۶۹

96170-82201

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بزرگان

۶/۵۷ ۱۵/۲۸ ۱۵۰
۶/۶۶ ۱۴/۰۴ ۱۵۰

طرحواره استحقات/بزرگ منشی

طرحواره خویشتن داری/خودانضباطی ناکافی

جدول ۲) بر اساس یافته های جدول بزرگترین میانگین مربوط به طرحواره ها، طرحواره ایثار و کمترین میانگین مربوط به طرحواره وابستگی است.

جدول ۳) ضرایب همبستگی پیرسون تعارضات زناشویی با طرحواره های ناسازگار اولیه

تعارضات زناشویی

۰/۳۵۹**	محرومیت هیجانی
۰/۲۶۱**	رها شدگی
۰/۳۳۶**	بی اعتمادی
۰/۳۳۶**	انزوا
۰/۱۵۱	نقص/شرم
۰/۱۸۶*	شکست
۰/۱۱۰	وابستگی
۰/۱۹۰*	آسیب پذیری
۰/۱۷۶*	گرفتار
۰/۱۳۵	اطاعت
۰/۱۵۲	ایثار
۰/۲۸۰**	بازداری
۰/۱۴۸	استحقات
۰/۱۹۱*	خویشتن داری

* ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

** ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

جدول ۳) نشان می دهد که تعارضات زناشویی با طرحواره محرومیت هیجانی، طرحواره رهاشدگی، طرحواره بی اعتمادی، طرحواره انزوا، طرحواره شکست، طرحواره آسیب پذیری، طرحواره گرفتار، طرحواره بازداری و طرحواره خویشتن داری رابطه مثبت معناداری دارد. بدین معنا که هرچه میزان طرحواره محرومیت هیجانی، طرحواره رهاشدگی، طرحواره بی اعتمادی، طرحواره انزوا، طرحواره شکست، طرحواره آسیب پذیری، طرحواره گرفتار، طرحواره بازداری و طرحواره خویشتن داری بیشتر باشد تعارضات زناشویی افزایش می یابد ولی تعارضات زناشویی با طرحواره نقص/شرم، طرحواره وابستگی، طرحواره اطاعت، طرحواره ایثار و طرحواره استحقات رابطه معناداری ندارد.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد شیراز

جدول ۴) نتایج تحلیل رگرسیون پیش بینی تعارضات زناشویی بر اساس براساس طرحواره های ناسازگار اولیه

مدل	R	R ²	R ² تعدیل	آماره های تغییر			مدل شده
				F	df1	df2	Sig
۱	۰/۳۵۹	۰/۱۲۹	۰/۱۲۳	۲۱/۸	۱	۱۴۸	۰/۰۰۰۱
۲	۰/۴۰۱	۰/۱۶۱	۰/۱۵۰	۵/۷۱	۱	۱۴۷	۰/۰۱۸

جدول ۴) نشان می دهد که طرحواره محرومیت هیجانی در مرتبه اول ۱۲/۳ درصد واریانس تعارضات زناشویی را تبیین می کند و در مرتبه دوم طرحواره بی اعتمادی ۳/۳ درصد واریانس تعارضات زناشویی را تبیین می کند و در مجموع طرحواره محرومیت هیجانی و طرحواره بی اعتمادی ۱۵ درصد واریانس تعارضات زناشویی را تبیین می کنند و سایر طرحواره ها پیش بینی کننده تعارضات زناشویی نیستند.

جدول ۵) ضرایب رگرسیون پیش بینی تعارضات زناشویی بر اساس براساس طرحواره های ناسازگار

مدل	B	SE	Beta	t	sig
۱	ثابت	۱۰۵/۳	۴/۵۹	۲۲/۹	۰/۰۰۰۱
	طرحواره محرومیت هیجانی	۱/۳۵	۰/۲۹۱	۰/۳۵۹	۴/۶۷
۲	ثابت	۹۸/۱	۵/۴۳	۱۸/۰۷	۰/۰۰۰۱
	طرحواره محرومیت هیجانی	۰/۹۶۲	۰/۳۳۰	۰/۲۵۴	۲/۹۱
	طرحواره بی اعتمادی	۰/۹۳۸	۰/۳۹۳	۰/۲۰۹	۲/۳۹

جدول ۵) نشان می دهد که ضریب بتای طرحواره محرومیت هیجانی ۰/۲۵۴ و ضریب بتای طرحواره بی اعتمادی ۰/۲۰۹ است و حاکی از این است که به ازای ۰/۲۵۴ واحد افزایش در طرحواره محرومیت هیجانی، یک واحد تعارض زناشویی افزایش می یابد. و به ازای ۰/۲۰۹ واحد افزایش در طرحواره بی اعتمادی، یک واحد تعارض زناشویی افزایش می یابد.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بروجرد

96170-82201

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش به تعیین پیش بینی تعارضات زناشویی براساس طرحواره های ناسازگار اولیه پرداخته شد. نتایج نشان داد که بین تعارضات زناشویی با طرحواره های محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی اعتمادی، انزوا، شکست، آسیب پذیری، گرفتاری، بازداری و طرحواره خویشتن داری رابطه مثبت و معنادار بوده. اما تنها طرحواره محرومیت هیجانی و بی اعتمادی پیش بینی کننده تعارضات زناشویی بوده اند. از نظر یانگ آسیب رسانترین و قدرتمندترین طرحواره ها چهار طرحواره رهاشدگی، بی ثباتی، بی اعتمادی، بد رفتاری، محرومیت هیجانی و نقص و شرم می باشند که در حوزه اول قرار دارند و نتایج حاصل از پژوهش نیز نشان می دهد که بین طرحواره های ناسازگار حوزه اول (محرومیت هیجانی و بی اعتمادی) و تعارضات زناشویی در زنان متأهل رابطه وجود دارد (آزاد بخت و وکیلی، ۱۳۹۲). افرادی که طرحواره هایشان در حوزه جدایی و طرد قرار دارد، نمی توانند دل بستگی ایمن و رضایت بخشی با دیگران برقرار کنند. چنین افرادی بر این باورند که نیاز آن ها به ثبات، امنیت، محبت، عشق و تعلق خاطر بر آورده نخواهد شد و خانواده های اصلی آن ها به طور معمول بی ثبات (رهاشدگی/بی ثباتی)، بد رفتاری (بی اعتمادی/بد رفتاری)، سرد و بی عاطفه (محرومیت هیجانی)، طرد کننده (نقص/شرم)، یا منزوی (انزوای اجتماعی/بیگانگی) هستند (اکبری و همکاران، ۱۳۹۱). بنابراین محروم بودن این افراد، برآورده نشدن نیازهای هیجانی آنها مانند مراقبت، همدلی و حمایت توسط افراد مهم زندگی شان و علاوه بر آن اعتقاد به اینکه دیگران آزارنده، سوء استفاده کننده و دروغگو هستند و اگر فرصت یابند حتماً وی را استثمار خواهند کرد. همه ی این ها باعث می شود که افراد نتوانند در یک رابطه عاشقانه و جدی به خوبی ظاهر شوند که این خود باعث افزایش تعارضات زناشویی می شود (صلواتی و یکه یزدان دوست، ۱۳۸۹). هاشمیان و همکاران (۱۳۸۹) طی پژوهشی نشان دادند چهار طرحواره ی محرومیت هیجانی، بی اعتمادی، ترک شدن و نقص که در حوزه بریدگی و طرد قرار میگیرند می توانند از عوامل زیر بنایی تشکیل دهنده رضایت جنسی باشند و با مداخله در متغیرهای این حوزه می توان سطح رضایت جنسی را افزایش داد و به تبع آن تعارضات زناشویی در این حوزه را کاهش می دهد. در پژوهشی دیگر (Stiles 2004) نشان داد که طرحواره محرومیت هیجانی پیش بینی کننده صمیمیت می باشد. همچنین (Clifton 1995) طی پژوهشی نشان داد افرادی که دارای طرحواره های ناسازگار محرومیت هیجانی و نقص بودند، کمتر به شریک خود ایمان داشتند. این یافته ها با بخش تأیید شده ی پژوهش حاضر همسو بود. در مقابل طرحواره هایی که پیش بینی کننده ی تعارضات زناشویی نبودند، به عبارتی طرحواره هایی که بر رد فرضیه فوق صحت گذاشتند را می توان این گونه تبیین کرد که زوجهای عادی به این دلیل که از ثبات بیشتری در زندگی زناشویی برخوردارند رابطه ی معناداری بین تعارضات زناشویی و این دسته از طرحواره های ناسازگار اولیه در این پژوهش به دست نیامد و اما این رابطه همان گونه که پژوهش ها نشان داده اند در زوجین متقاضی طلاق وجود دارد. این یافته با پژوهش های زرکانی (۱۳۹۰)، (Dumitrescu and Rusu 2014)، (Ryan et al 2013) ناهمسو بود. همچنین در تبیین این فرضیه می توانیم از نظریه روان پویایی و ارتباط شی، نظریه اریکسون و همچنین نظریه ایماگوتراپی هندریکس نیز استفاده کنیم. در نظریه روان پویایی و ارتباط شی که منبعث از الگوی روان کاوی فروید است، مشکلات زناشویی را پیامد مشکلات درون روانی همسران می داند. یکی از دیدگاه های معاصر روان پویایی نظریه روابط فردی است. بر طبق این دیدگاه اشخاصی که در ازدواج به یکدیگر می پیوندند هر کدام میراث روانی یکتایی را وارد آن رابطه می کنند. که این تاریخچه های شخصی در تمامی تبادلاتی که متعاقباً با یکدیگر خواهند داشت دخالت می دهند. روابط زناشویی مسئله دار و ناآرام تحت تأثیر درون فکنی های آسیب زا یعنی اثرات یا خاطرات مربوط به والدین یا سایر اشخاص قرار دارد. بنابراین این نظریه بیانگر آن است که نحوه ارتباط امروز همسران با یکدیگر ریشه در خانواده ی اصلی و در واقع طرحواره های خانوادگی آن ها دارد. مرحله ششم از مراحل چرخه ی زندگی اریک اریکسون صمیمیت در مقابل در خود فرو رفتگی و انزوا است، که از سن ۲۱ سالگی تا ۴۰ سالگی به وقوع می پیوندد. اریکسون خاطر نشان می کند که در خلال این دوره یک تعارض روانی- اجتماعی عمده بروز می کند و هم چون مراحل پیشین، موفقیت یا شکست در آن بستگی به این دارد که فرد دوره های قبل را چگونه گذرانده باشد. برای افرادی که بحران هویت خود را به خوبی حل کرده اند صمیمیت در روابط زناشویی، دوستی و سایر ارتباطات عمیق ترسناک نیست. بر عکس کسی که در حالت سردرگمی هویت وارد بزرگسالی می شود نمی تواند روابط عمیق و دیر پا برقرار کند. از دست دادن هویت در جریان صمیمیت می تواند بسیار ترسناک باشد به طوری که یکدفعه خودمان را عقب می کشیم تا دوباره احساس هویت کنیم. در نظریه ی ایماگوتراپی هندریکس (شخصیت کاهنده و افزایشنده) بیان می شود افرادی که به کاهنده ها معروفند، یکی از والدین او از لحاظ احساسی، عاطفی و نیز فیزیکی غیر قابل دسترس بوده و نیاز های او را

دانشگاه آزاد اسلامی
شیراز

روزنامه علمی-تخصصی

96170-82201

برآورده نمی کرده است. این والد طوری برخورد می کرده که کودک خجالت بکشد و یا احساس گناه و بی لیاقتی کند. این نوع والد هیچ گونه راهنمایی یا آموزشی در راستای چگونگی برخورد و ارتباط با دوستان یا جنس مخالف در اختیار کودک قرار نمی دهد. این نوع واکنش ها باعث می شود کودک در نهایت عقب نشینی کند و انرژی خود را خاموش کند. او می آموزد نیازهای خود را ابراز نکند، بنابراین در ارتباطش به نیازهای دیگران نیز غیر حساس می شود. اما شخص افزایش یافته در کودکی خود والدی ضد و نقیض گو و دوسویه داشته که گاهی اوقات گرم و قابل دسترس و گاهی به لحاظ عاطفی و فیزیکی غائب بوده است. فرد افزایش یافته هرگز قادر نیست مستقل شود و یک بزرگسال وابسته باقی می ماند(آتش پور و همکاران، ۱۳۹۲).

پیشنهادات

با توجه به اینکه این پژوهش تنها بر روی زنان متأهل انجام شده است، پیشنهاد می شود برای فراهم سازی امکان تعمیم بیشتر، پژوهش فوق بر روی مردان متأهل و زوجین نیز اجرا گردد. علاوه بر آن پیشنهاد می شود که ارگان های در ارتباط با مراکز مشاوره شرایطی را فراهم آورند که با هماهنگی های بین سازمانی شرایط پیشبرد تحقیق و فعالیت های مربوط به آن با سهولت و سرعت بالاتری انجام شود. در مورد بخش تأیید شده ی فرضیه ی فوق پیشنهاد می شود که، والدین میتوانند با بکارگیری شیوه های تربیتی صحیح و فراهم آوردن محیطی غنی از محبت و عواطف سلامت روانی حال و آینده کودکان خود را تضمین کرده و از بروز بسیاری از اختلالات روحی که زمینه ساز شکل گیری طرحواره هایی چون محرومیت هیجانی و بی اعتمادی میشوند پیشگیری به عمل آورند. و همچنین آگاه سازی زوج ها از وجود طرحواره ها و تأثیری که هم اکنون طرحواره ها بر روابط با همسرشان دارد می تواند بسیار تأثیر گذار باشد.

منابع

- آزاد بخت، راحیل. و کیلی، پریش. (۱۳۹۲). رابطه طرحواره های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی زنان. مجله روانشناسی تربیتی، ۴ (۳)، ص ۱۱-۱۸.
- آتش پور، حمید. ابراهیمی، لیلیا. کاظمی، احسان. (۱۳۹۲). صمیمیت و ترس از صمیمیت. تهران، انتشارات قطره.
- اکبری، ابراهیم. علیلو، مجید. خانجانی، زینب. پورشریفی، حمید. فهیمی، صمد. امیری پیجاکلایی، احمد. عظیمی، زینب. (۱۳۹۱). مقایسه دانشجویان دارای شکست عشقی با و بدون نشانگان بالینی در طرحواره های ناسازگار اولیه و الگوهای فرزند پروری. مجله روان پزشکی و روان شناسی بالینی ایران. ۱۸ (۳)، ۱۹۴-۱۸۴.
- بابازاده، رحمان. (۱۳۹۲). روان شناسی زندگی زناشویی: کتابی کاربردی و مؤثر در زمینه افزایش صمیمیت و بهبود تکامل رابطه زناشویی. تهران، انتشارات تیموری.
- پهلوان، مینا. موتابی، فرشته. مظاهری، محمد علی. (۱۳۹۴). واکنش به تعارض زناشویی: مطالعه ای بین نسلی. مجله روان پزشکی و روان شناسی بالینی ایران، ۲۱ (۳)، ۲۱۴-۲۰۲.
- حسن زاده، رمضان. (۱۳۹۰). روان شناسی خانواده، عشق و ازدواج. تهران، انتشارات ساوالان.
- خراسانی، فاطمه. شعبانی، زهرا. (۱۳۹۶). مقایسه طرحواره های ناسازگار اولیه، راهبردهای مقابله ای و بلوغ عاطفی در دانشجویان با و بدون نشانگان آسیب عاطفی. مجله مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، ۴ (۲)، ۱۴۶-۱۳۷.
- زرکانی، الهام. (۱۳۹۰). بررسی رابطه طرح واره های ناسازگار اولیه و سبک های دلبستگی با تعارضات زناشویی معلمی. دومین همایش بین المللی روان شناسی- روان شناسی خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- شیرازی، زهره. (۱۳۸۷). مهارت حل تعارض (برای همسران). تهران، ناشر اداره کل روابط عمومی سازمان بهزیستی کشور.
- صلواتی، مژگان. یکه یزدان دوست، خساره. (۱۳۸۹). طرح واره درمانی، راهنمای ویژه متخصصان روان شناسی بالینی. تهران، انتشارات دانژه.
- صدوقی، زهره. وفایی، مریم. (۱۳۸۷). تحلیل عاملی نسخه کوتاه پرسش نامه طرحواره بانگ در نمونه غیر بالینی ایرانی. مجله روانپزشکی و روان شناسی بالینی ایران. ۱۴ (۲)، ۲۱۴-۲۱۹.
- عرب علیدوستی، علیرضا. نخعی، نوذر. خانجانی، نرگس. (۱۳۹۴). پایایی و روایی پرسشنامه های رضایت زناشویی کانزاس و اینریچ کوتاه شده

دانشگاه آزاد اسلامی
شیراز

96170-82201

به زبان فارسی. مجله بهداشت و توسعه، (۲)۴، ۱۶۷-۱۵۸.

- قهاری، شهربانو، بوالهری، جعفر. (۱۳۹۲). همسر آزاری: برای زنان و برای آن هایی که قربانی خشونت هستند. تهران، انتشارات قطره
- محمدپور، احمد رضا، عاطف وحید، محمد کاظم، لواسانی، فهیمه. (۱۳۸۸). مدیریت تعارض همسران، خراسان رضوی. نشر آهنگ قلم.
- نوفرستی، اعظم، اناری، آسیه. (۱۳۹۲). طرحواره های ناسازگار نخستین در مجرمان جنسی و غیر جنسی. مجله روان پزشکی و روان شناسی بالینی ایران، ۱۹(۲)، ۱۴۸-۱۳۹.
- نوایی، جعفر. محمدی آریا، علیرضا. (۱۳۹۴). بررسی ارتباط طرحواره های اولیه ناسازگار با توجیه روابط فرا زناشویی در میان افراد متأهل.
- فصلنامه علمی-پژوهشی انجمن علمی پرستاری ایران ۳(۴)، ۲۷-۱۸.
- هاشمیان، سپهر. شایان، شادی. امیدوار، آسیه. مدرس غروی، مرتضی (۱۳۸۹)، بررسی رابطه طرحواره های ناسازگار اولیه و رضایت جنسی در زنان شاغل دانشگاه های فردوسی مشهد و شیراز. مقاله پژوهشی، ۱۷(۴)، ۱۹۶-۱۹۲.

- Clifton, J.A. (1995). The effects of parenting style, attachment, and early maladaptive schema on adult romantic relationships (Doctoral dissertation, University of Georgia). Dissertation Abstracts International, 11(10), 13-31.
- Dumitrescu, D., & Rusu, A.S. (2014). Relationship between early maladaptive schemas, couple satisfaction and individual mate value: An evolutionary psychological approach. Journal of Evidence-Based Psychotherapies, 12(1), 13
- Rush, A. S., (2017), Relationship between early maladaptive schemas, couple satisfaction and individual mate value: An evolutionary psychological approach, Journal of cognitive and behavioral Psychotherapies, 12 (1), pp 63- 76.
- Ryan, C., Shorey, M. A., Anderson, S., Stuart, G. L., (2013), Early Maladaptive Schemas of Substance Abusers and Their Intimate Partners, Journal of Psychoactive Drugs, 45(3), pp 266-275
- Sanai, B. (2009). Family & marriage scales . besat publishing Co. second press.p:57.[Persian]
- Stiles, O. E. (2004). Early maladaptive schemas and intimacy in young adult's romantic relationships. Unpublished doctoral dissertation, Alliant International University, San Francisco [On-Line]. Available: www. Proquest. Com
- Thimm, J.C., (2010), Relationships Between Early Maladaptive Schemas And Psychosocial Developmental Task Resolution, Clinical Psychology And Psychotherapy, 17, 219-230
- Waller, G. Meyer, C. & Ohanian, V., (2001), Psychometric Properties of the Long and Short Versions of the Young Schema Questionnaire: Core Beliefs Among Bulimic and Comparison Women, Cognitive Therapy and Research. 25(2); 137-147.
- Young JE (2003). Schema therapy. New York: Guilford. 123-218.
- Yong, J. E., (1996), Schema Focused Diagnosis for Personality Disorder. In Kaslow Fw, Editor, Handbook Of Relational Diagnosis And Dysfunctional Family Patterns, 1 St ed, New York: Wiley-Interscience